

***”Koska
tämä on
yhteinen
asia.”***

ETSIVÄN VANHUSTYÖN TOIMINTAMALLI vaikuttavaan verkostotyöhön

Seniori-Vamos-hankkeet 2013–2017 ja 2018–2020
Diakonissalaitos, Espoon, Helsingin, Tampereen ja Vantaan kaupungit
sekä Tampereen seurakuntayhtymä.

**Diakonissa-
laitos**

**Etsivän vanhustyön toimintamalli
vaikuttavaan verkostotyöhön**

© Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2020

ISBN 978-952-9854-35-6 (PDF)

Työryhmä: Satu Aalto, Anna Mäkelä,
Sini Pohjalainen, Johanna Roti, Heli Sutinen (Diakonissalaitos),
Elina Kvist (Espoon kaupunki), Virpi Paananen (Helsingin
kaupunki), Reetta Levänen (Tampereen kaupunki).

Julkaisuksi koostaminen: Heli Sutinen

Kuvitus: Inna Pulkkinen

Hyvä lukija,

kenestä meillä on huoli, kenet täytyy löytää?

Nämä ovat kysymyksiä, joita me etsivän vanhustyön tekijät ja kehittäjät olemme esittäneet tapaamillemme vanhustyön toimijoille. Dialogiseen verkostotyöhön luottaen Diakonissalaitos on kehittänyt etsivää vanhustyötä kahdessa Seniori-Vamos-hankkeessa vuosina 2013–2017 ja 2018–2020. Toteutukseen ovat osallistuneet Espoon, Helsingin, Tampereen ja Vantaan kaupungit sekä Tampereen seurakuntayhtymä. Hanke saa Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskuksen (STEA) tukea.

Kehittämämme etsivän työn toimintamalli kohdentuu niihin ikääntyneisiin keistä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ovat kertoneet olevansa huolissaan.

Olemme löytäneet haavoittuvassa asemassa tai vaikeassa tilanteessa olevia, yksinäisiä ihmisiä. Tämän etsivän työn toimintamallin keinoin pystytään tukemaan sellaisia ikääntyneitä ihmisiä, jotka tarvitsevat rinnallakulkijaa löytääkseen keinoja toteuttaa oman näköistään ja mielekästä elämää.

Vaikuttavaa verkostotyötä toteuttamalla apua tarvitsevat löydetään ja heitä pystytään tukemaan. Toimijuuden ja osallisuuden tukeminen vahvistaa ihmisarvoisen elämän toteutumista. Vanhuspalveluiden palvelukatveiden tunnistaminen sekä eri toimijoiden välinen tiivis yhteistyö edistää ikääntyneiden inhimillistä ja arvostavaa kohtaamista. Etsivään työhön panostaminen on myös järkevää resurssien kohdentamista. On tärkeää löytää ja tunnistaa avuntarvitsijat mahdollisimman varhain ja oikea-aikaisesti.

Kenelle tämä kuuluu?

Välittäminen kuuluu kaikille. Kiitos naapurille ja lähikaupan kassalle rohkeudesta ottaa yhteyttä ja pyytää apua ikääntyneelle. Kiitos vapaaehtoiselle, joka on antanut aikaansa ja toiminut ystävänä, joskus ainoana yksinäisen ihmisen kontaktina kodin ulkopuoliseen maailmaan. Huolenpito apua tarvitsevista ikääntyneistä kuuluu yhteiskunnalle. Tarvitaan etsivää vanhustyötä, ettei kukaan jää vaille tarvitsemaansa tukea. Haavoittuvimmassa asemassa olevat ikääntyneet eivät välttämättä löydä matalankaan kynnyksen neuvonnan pariin.

Mitä tämä ihminen oikeasti tarvitsee?

Mitä hänelle kuuluu?

Alusta asti on ollut selvää ja toimijoiden arvojen mukaista, että ikääntyneiden ääni kuuluu ja vaikuttaa hankkeessa. Toiminnassa on ollut mukana satoja etsivän vanhustyön keinoin löydettyjä ihmisiä. Kohdatut ikääntyneet ovat pysäyttäneet ja yllättäneet meitä hankkeen toimijoita.

Olemme saaneet kokea, että kohtaavalla työotteella ja luottamuksen rakentamisella on valtava merkitys ihmisen voimavarojen tukemisessa. Tärkein tulos on ikääntyneen oma kokemus hyvinvointinsa paranemisesta.

Olemme tehneet kehittämistyötä yhdessä ja rohkeasti kokeillen. Tämä toimintamalli on valmistunut etsivää työtä toteuttamalla. Olemme tarvinneet epävarmuuden sietokykyä, tekemisen rauhaa ja taitoa kuulla signaaleja niin ikääntyneiltä kuin yhteistyökumppaneiltakin. Ratkaisevaa on ollut luottamuksen rakentuminen yksilötyössä, verkostoissa ja organisaatioiden välillä. Olemme kokeneet useita tilanteita, joissa käsinkosketeltavasti on voinut todeta yhdessä tekemisen voiman. Se hetki, kun tietää, että kyllä tästä selvitään.

**Toimintamalli on käytössä, olkaa hyvä.
Tehdään jatkossakin hyvää yhdessä!**

Helsingissä 20.10.2020,
tekijät

Sisällys

<u>Hyvä lukija</u>	3
<u>Etsivän vanhustyön mallinnus on sinulle, joka...</u>	6
<u>1. Mikä etsivä vanhustyö ja milloin sitä tarvitaan?</u>	7
<u>Mitä etsivä vanhustyö on?</u>	8
<u>Tarpeen näkökulmat</u>	9
<u>Tilanteita, joissa etsivää vanhustyötä tarvitaan</u>	11
<u>2. Etsivän vanhustyön toimintamallin rakenne ja työtapa</u>	16
<u>Toimintamalli & palvelukuvaus</u>	17
<u>Etsivän vanhustyön työtapa: työparimalli, verkostotyö ja asiakastyö</u>	20
<u>Onnistumisen arviointi</u>	29
<u>Etsivä vanhustyö mahdollistaa</u>	30
<u>3. Etsivä työ vanhuspalvelujen rakenteissa</u>	31
<u>Kokeilujen taustaa</u>	32
<u>Etsivä vanhustyö osana kotihoitoa</u>	33
<u>Etsivä vanhustyö osana asiakasohjausyksikköä</u>	35
<u>Etsivä vanhustyö osana palvelukeskustoimintaa</u>	37
<u>4. Vapaaehtoistoiminta etsivässä vanhustyössä</u>	39
<u>5. Toimintamallin käyttöönotto</u>	43
<u>Näin toimittiin Vantaan vanhuspalveluissa</u>	44
<u>Ota yhteyttä!</u>	45
<u>Kiitokset</u>	46

Etsivän vanhustyön toimintamalli on sinulle, joka

- työskentelet vanhuspalveluissa tai kohtaat työssäsi ikääntyneitä ihmisiä
- olet mukana kehittämässä vanhuspalveluja
- teet tai kehität etsivää vanhustyötä
- olet mukana päättämässä kuntasi tai kaupunkisi ikääntyneiden palveluista
- olet huolissasi syrjään jäävistä ikääntyneistä ihmisistä.

Mallinnus tukee etsivän vanhustyön toimintamallin käyttöönottoa tai soveltamista julkisilla ja yksityisillä toimialoilla sekä järjestöissä.

Tämä mallinnus auttaa sinua tarkastelemaan etsivän vanhustyön silmälasein omaa työtäsi ja kehittämään toimintaympäristöäsi.

1

**Mikä etsivä vanhustyö
ja milloin sitä tarvitaan?**

Mitä etsivä vanhustyö on?

Etsivä vanhustyö ei rajoitu apua tarvitsevien ikääntyneiden etsimiseen ja löytämiseen. Etsivä vanhustyö on ratkaisujen etsimistä vaikeaan tilanteeseen. Ratkaisuja etsitään yhdessä ikääntyneen ja eri toimijoiden muodostaman kumppanuusverkoston kanssa.

Tämän mallin tekijät ovat pitäneet tärkeänä ja merkityksellisenä löytää haavoittuvassa asemassa tai vaikeassa tilanteessa olevat, palvelukatveisiin jääneet ja yksinäiset kotona asuvat ikäihmiset.

Tarpeen voi tunnistaa myös ikääntyneen naapurusto tai lähipiiri.

Kumppanuusverkosto löytää ja tunnistaa

- 1 ETSIVÄSSÄ TYÖSSÄ ASENNE RATKAISEE**
Yhteisen ymmärryksen luominen vanhustyön verkostoissa: *Ketä etsimme? Kuka meidän täytyy löytää ja miksi?*
- 2 VERKOSTO TUNNISTAA TARPEEN**
Ohjaus etsivän työn piiriin tapahtuu jokaisen ikääntyneitä omassa työroolissaan kohtaavan ammattilaisen toimesta.
- 3 ETSITÄÄN RATKAISUJA YHDESSÄ**
Muutos mahdollistuu ikääntyneen ja verkoston yhteistyöllä.

Tarve nousee palvelukatveista ja oikeudesta oman näköiseen elämään

TARVE IKÄÄNTYNEEN NÄKÖKULMASTA

Vaikeassa elämäntilanteessa ikääntyneen ihmisen tarpeet voivat olla epäselvärajaisia ja niiden selvittäminen sekä sanoittaminen vie useimmiten aikaa. Tämä edellyttää luottamuksen rakentumista ikääntyneen ja ammattilaisen välille.

Etsivän vanhustyön mallilla pystytään auttamaan niitä ikääntyneitä, jotka tarvitsevat rinnallakulkijaa löytääkseen keinoja toteuttaa oman näköistä ja mielekästä elämää. Vaikeassa tilanteessa ikääntynyt tarvitsee vahvempaa tukea sopivien ja turvallista arkea vahvistavien palvelujen löytämisessä.

Kun puhumme vaikkapa sopivan palvelun puuttumisesta, tarkoitamme sillä konkreettisen palvelun ohella myös esimerkiksi merkityksellisestä arjesta ja mielekkästä tekemisestä vaille jäämistä.

Työotteen taustalla on kokonaisvaltainen ihmiskäsitys, jossa kunnioitetaan ihmistä sellaisena kuin hän on. Yhteisen toiminnan tavoitteita ei määritellä ulkoa päin. Työotteen avulla tuetaan ja vahvistetaan ikääntyneen luottamusta, osallisuutta ja toimijuutta.

TARPEEN RAKENTEELLINEN NÄKÖKULMA

Etsivän vanhustyön tarve ja tämä toimintamalli kytkeytyvät tiiviisti vanhuspalvelujärjestelmään. Tarve etsivälle vanhustyölle nousee hoivaköyhyydestä ja palvelukatveista.

Kaikkia ikääntyneiden ihmisten moninaisia tarpeita ei palvelujärjestelmässä tunnisteta tai niihin ei pystytä olemassa olevilla rajatuilla palveluilla tarttumaan. Haavoittuvassa asemassa tai vaikeassa elämäntilanteessa olevan ikääntyneen näkökulmasta palvelujärjestelmän haasteena ovat tiukat sektorirajat, järjestelmälähtöisyys ja ongelmakeskeisyys.

Palvelujärjestelmässä tunnistetaan tilanteita, joissa eri sektorit selvittävät tahoillaan ikääntyneen tilannetta, mutta asiat ja toivottu lopputulema jäävät keskeneräisiksi eivätkä ne hyödytä ikääntynyttä toivotulla tavalla. Tähän voi olla syynä ammattilaisten tiukasti rajatut työroolit ja sektorirajat ylittävän yhteistyön puute.

Hoivaköyhyydellä tarkoitetaan jokapäiväisessä elämässä tarvittavan avun riittämättömyyttä, jolloin hoivan tarpeet voivat jäädä osittain tai kokonaan täyttämättä ja ihmiset jäävät vaille tarvitsemaansa apua.
- Kröger ym. 2019

Tilanteita, joissa etsivää vanhustyötä tarvitaan

- a) Ikääntynyt ei löydä sopivia palveluja ilman tukea.
- b) Ikääntynyt ei uskalla, voi tai halua ottaa palveluja vastaan.
- c) Ikääntynyt tarvitsee tukea palvelujen alkaessa tai muuttuessa.
- d) Ikääntynyt ei koe palvelujen kohtaavan omia tarpeitaan.

Hankkeessa on kokeiltu etsivää vanhustyötä osana asiakasohjauksen, palvelukeskuksen ja kotihoidon toimintaa. Yhteistyössä on opittu tunnistamaan tilanteita, joissa etsivää työtä tarvitaan.

Tässä etsivän vanhustyön mallissa palveluilla tarkoitetaan kaikkia ikääntyneille suunnattuja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimintoja, jotka tukevat turvallista kotona asumista sekä merkityksellistä ja oman näköistä elämää.

a) Ikääntynyt ei löydä sopivia palveluja ilman tukea

HUOLI IHMISESTÄ, JONKA ELÄMÄÄ VAIKEUTTAA
passiivisuus, sosiaalinen arkuus, yksinäisyys, vähäiset sosiaaliset verkostot, ristiriidat läheissuhteissa, äkillinen elämänmuutos, kotiin eristäytyminen.

- • • ► Ei vielä tarvetta palvelutarpeen arvioinnin perusteella käynnistettävälle tuelle, mutta ikääntynyt tarvitsee jotain toisenlaista apua tai sisältöä arkeensa.
- Ikääntyneellä ei ole keinoja tai mahdollisuutta tunnistaa ja sanoittaa omia tarpeitaan.
- Ikääntyneen alentunut toimintakyky vaikeuttaa asioiden edistämistä itsenäisesti.

” *Tein palvelutarpeen arvioinnin, ei tarvetta käynnistää kotihoidon palveluja, mutta ihmisen arkuus huolettaa. Tarvitaan vielä hetken matkaa vahvempaa tukea. Ennen vapaaehtoista ystävää.”*

- Ikääntyneiden palveluohjaaja

” *Elämäni on muuttunut lyhyessä ajassa paljon. En meinannut jaksaa. Tarvitsin ihmistä, jonka kanssa jutella ja kokeilla uusia asioita.”*

- Ikääntynyt ihminen

b) Ikääntynyt ei uskalla, voi tai halua ottaa palveluja vastaan

HUOLI IHMISESTÄ, JONKA ELÄMÄÄ VAIKEUTTAA

mielenterveys- ja päihdeongelmat, epäluottamus, palveluvastaisuus, epärealistinen tunne pärjäämisestä, motivaation puute, oman tilanteen peittely, elämänhallinnan haasteet.

- Ikääntynyt on palvelujen ulkopuolella tai hänellä on heiveröinen yhteys palveluihin. Hän ei välttämättä tunnista omia tarpeitaan.
- Ikääntynyt on kohdannut aikaisemmin pettymyksiä, väärinymmärryksiä ja kokemuksen siitä, että ei ole tullut palvelujärjestelmässä kuulluksi.
- Ikääntynyt on jäänyt vaille sellaista kiireetöntä kohtaamista, joka edesauttaa luottamuksen rakentumista palveluihin.

Asiakkaani on yksinäinen ja olen huolissani hänen alkoholin käytöstään. Etsivän työn kumppanuus tuo resursseja edistää hänen tilannettaan."

- Terveysaseman sairaanhoitaja

Uskalsin aloittaa vertaisryhmässä, kun kävimme ensin työntekijän kanssa siihen tutustumassa. Aiemmin ajattelin, että ryhmät eivät ole minua varten."

- Ikääntynyt ihminen

c) Ikääntynyt tarvitsee tukea palvelujen alkaessa tai muuttuessa

HUOLI IHMISESTÄ, JONKA ELÄMÄÄ VAIKEUTTAA

psykkinen, fyysinen tai sosiaalinen turvattomuus, mielekkään tekemisen puute, vähäinen luottamus omaan toimintakykyyn.

- Ikääntynyt on vailla sellaista rinnallakulkijaa, joka auttaa vahvistamaan luottoa omaan pärjämiseen.
- Ikääntyneellä voi olla palvelutarpeen arvion perusteella käynnistetyt tai muuttuneet palvelut, mutta kiinnittymisen tuki puuttuu.
- Palvelujärjestelmä ei ole pystynyt varmistamaan saumatonta siirtymistä palvelusta toiseen. Ihminen jää tilanteeseen vaille tukea.

Tilapäinen kotihoito on loppumassa. Ikääntynyt on pettynyt tähän ratkaisuun. Hän kokee olonsa turvattomaksi."

- Kotihoidon työntekijä

Tiesin palvelukeskuksesta, mutta enhän minä rohjennut yksin lähteä katsomaan. Etsivän työn kanssa mentiin ensin ja nyt käyn pari kertaa viikossa itsekseni."

- Ikääntynyt ihminen

d) Ikääntynyt ei koe palvelujen kohtaavan omia tarpeitaan

HUOLI IHMISESTÄ, JONKA ELÄMÄÄ VAIKEUTTAA

ristiriidat palveluissa, epäluottamus, tyytymättömyys, palveluista kieltäytyminen tai vaikeus kiinnittyä palveluihin, ajatusten juuttuminen suruihin ja murheisiin, jatkuva tarve olla yhteydessä eri tahoihin.

- • • ► Ikääntyneen kokemus omasta avun tarpeesta ei kohtaa ammattilaisen tai palvelujärjestelmän näkemyksen kanssa.
- Palvelukenttä näyttäytyy ikääntyneelle sekavana.
- Ikääntynyt kokee, ettei hän ole tullut kuulluksi, hänellä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa asioihinsa tai tehdä omia valintoja.
- Ongelmiin ei löydy ratkaisua yrityksistä huolimatta ja keskeneräinen tilanne nousee toistuvasti esiin eri tahoilla palvelujärjestelmää.

” Asiakas on hyvin tyytymätön ja kuormittaa soitoilla. Asiat tuntuvat menevän enemmän solmuun ja meillä ei vain ole riittävästi aikaa selvittää niitä.”

- Kotihoidon tiimi

” Soittelen eri paikkoihin ja yritän saada selvää asioista. Luulen, että minulla on hankalan leima... ei oteta niin todesta.”

- Ikääntynyt ihminen

2

**Etsivän vanhustyön
toimintamallin
rakenne ja työtap**

Etsivän vanhustyön toimintamalli

1. Verkostokumppanilla herää tai jää huoli ikääntyneestä.

4. Rinnalla kulkeva työ.

Etsivän työn asiakkuus päättyy.

2. Yhteydenotto etsivän työn tekijään.

5. Ratkaisu löytyy.

6. Kuulamissoitto tai tapaaminen.

3. Yhteinen kotikäynti.

Etsivän vanhustyön palvelukuvaus

KOHDERYHMÄ JA TAVOITE

- Työ on kohdennettu haavoittuvassa asemassa tai vaikeassa tilanteessa oleville ikääntyneille. Heidän mahdollisuutensa osallisuuteen ovat vähäiset tai olemassa olevat palvelut eivät vastaa todelliseen tarpeeseen.
- Tavoitteena on ihmisen toimijuuden vahvistuminen sekä sellaisten palvelujen ja verkostojen rakentuminen, jotka tukevat ihmisen oman näköistä arkea ja turvallista kotona asumista.

RINNALLA KULKEVA TYÖ

1. Verkostokumppanilla eli omassa työroolissaan ikääntyneen jo kohdanneella ammattilaisella on sellainen huoli ihmisen tilanteesta, mitä hän ei omassa roolissaan pysty yksin ratkaisemaan.
2. Verkostokumppani keskustelee ikääntyneen kanssa etsivän työn mahdollisuudesta ja on hänen luvallaan yhteydessä etsivän työn tekijään.
3. Ikääntynyt, verkostokumppani ja etsivän työn tekijä tapaavat yhteisellä kotikäynnillä, joka luo pohjan yhteiselle etenemiselle.
4. Etsivän työn tekijä ja ikääntynyt rakentavat kumppanuutta ja asettavat työskentelyn tavoitteet. Työntekijä tukee ikääntynyttä elämänmakuksen arjen koostamisessa sekä sopivien palvelujen ja tukiverkoston rakentumisessa.
5. Kun asetettuun päämäärään on päästy eli tavoitteiden mukainen jatkopolku tai muutos on toteutunut...
6. ...voidaan etsivän työn asiakkuus päätätä.
7. Työntekijä ja ikääntynyt sopivat tilanteen mukaan kuulumisoiosta tai tapaamisesta.

TYÖSKENTELYN RAKENNE

- Toiminta on kumppanuuteen perustuvaa yksilötyötä.
- Ikääntynyt ja työntekijä tapaavat noin kahden viikon välein tai joustavasti tilanteen mukaan.
- Työskentely rakentuu kotikäynneistä, asioiden selvittelystä verkoston kanssa ja palveluihin tutustumisesta.
- Työskentely jatkuu keskimäärin enintään kuusi kuukautta.
- Asiakastyön suunnitelma ja arviointi kirjataan ylös organisaatiossa sovitulla tavalla.
- Asiakkuudesta laaditaan sopimus.

Esimerkki

Etsivän työn sisältö

Matti, 73

1 ASIAKKAAN LÄHTÖTILANNE

Iso elämänmuutos, Matin puoliso kuollut äskettäin. Paljon mieltä painavia murheita ja alakuloisuutta. Käytännön asioita selvitettävänä ja palvelutarvekin epäselvä. Epäluottamusta tarjottuun apuun.

2 ETSIVÄN TYÖN TARPEEN TUNNISTAMINEN

Ikääntyneiden palveluohjaaja tunnistaa rinnallakulkijan tarpeen elämänmuutoksessa ja todellisten palvelutarpeiden selvittelyssä. Yhteydenotto etsivään vanhustyöhön.

3 YHTEISET TAVOITTEET

Tehdään suunnitelma Matin elämän ja hänen omien muutostoiveidensa pohjalta. Sanoitetaan tämä yhdessä tavoitteiksi. Matti toivoo uusia ihmissuhteita ja turvallisuuden tunteen vahvistumista.

4 TAPAAMISET

Ensikäynti / 8 kotikäyntiä / 2 asiointikäyntiä / 1 yhteistapaaminen kotihoidon kanssa / 1 tutustuminen palvelukeskuksen ja seurakunnan toimintaan + useita verkoston puheluita.

5 TYÖMENETELMÄT

- Tutustuminen Mattiin ja hänen arkeensa.
- Luottamuksen rakentaminen keskustellen myös kipeistä asioista.
- Tiedossa olevista mahdollisuuksista kertominen ja uusien selvittäminen.
- Palveluihin kiinnittymisen tuki.
- Yhteistyö kotihoidon, diakonin ja ryhmätoiminnan ohjaajan kanssa.

Onnistunut verkostotyö.

6 TILANNE ENNEN

- Käynnit terveydenhoitajalla.
- Satunnainen naapuriapu.

TILANNE NYT

- Kotihoidon turvallinen lääkehoito.
- Palvelukeskuksen ryhmä ja sieltä löytynyt samanhenkinen tuttava.
- Seurakunnan vapaaehtoinen.

Ratkaisu on usein toinen ihminen.

Etsivän vanhustyön työtavan muodostavat

- a) työparimallin
- b) verkostotyön ja
- c) asiakastyön

hyvät käytännöt
ja asenteet

a) Työparimalli

- Mallia voidaan soveltaa työparina tai isommassa etsivän työn tiimissä. Tiimin voivat muodostaa myös eri organisaatioiden etsivän työn tekijät. Yhden henkilön panoksella mallin mukainen työtapa ei ole mielekäästä.
- Etsivän vanhustyön parityöskentely perustuu säännölliseen, vähintään viikoittaiseen pysähtymiseen asiakkaiden ongelmien, voimavarojen ja ratkaisuvaihtoehtojen äärelle.
- Työtapa tukee ja täydentää työntekijän itsenäisesti kotikäynneillä tekemää asiakastyötä.

TYÖPARITYÖSKENTELEY MAHDOLLISTAA

- 1** Koko etsivän työn tiimin asiantuntijuuden ja hiljaisen tiedon valjastamisen vaikuttavaan asiakastyöhön.
- 2** Pelkän asiakastyön kirjaamisen sijaan ihmisen tilanteen ääneen sanoittamisen ja uusien näkökulmien ja ideoiden löytymisen yhteisen pohdinnan avulla.
- 3** Yhteisen etsivän vanhustyön asiakasymmärryksen ja jaetut kokemukset verkostojen tarjoamista mahdollisuuksista.
- 4** Kuormittavien tilanteiden purkamisen matalalla kynnyksellä.
- 5** Tarvittaessa yhteiset kotikäynnit.

Lisäksi väliaikaisia työpareja muodostuu sellaisten vaihtuvien verkostokumppaneiden kanssa, joita yhdistää jaettu huoli samasta ikääntyneestä ja tarve edistää hänen asioitaan yhteistyössä.

b) Verkostotyö

Haastavassa elämäntilanteessa olevia ikääntyneitä etsitään ja löydetään verkostoissa.

Etsivä työ on ratkaisujen etsimistä ikääntyneen tilanteeseen yhdessä verkoston kanssa. Etsivä työ onnistuu usein nimenomaan verkoston toimijoiden yhteisen työn avulla.

Tämä ei tarkoita vain ikääntyneen sujuvaa ohjaamista toimijalta toiselle, vaan yhteistä ihmettelyä ja yhteisiä kokeiluja ikääntyneen tilanteen ratkomiseksi.

Ikääntynyt on kumppanuuden hengessä aina osa etsivän työn verkostoa. Tämä tarkoittaa paitsi osallisuutta omien asioiden ratkomisessa, myös laajempaa osallisuutta etsivän työn verkostossa. Ikääntynyt voi toimia kokemustensa esille tuomisen kautta myös vaikuttajan roolissa. Tämä kehittää palvelujärjestelmää sekä mahdollistaa osuvampia palveluja ja keinoja myös muille.

ETSIVÄN VANHUSTYÖN AMMATTILAIKVERKOSTON MUODOSTAVAT esimerkiksi

- ikääntyneiden palveluohjaus
- kotihoito
- palvelukeskukset
- sosiaalityö
- mielenterveys- ja päihdepalvelut
- sairaalat
- terveysasemat.

KEINOJA JA RATKAISUJA TARJOAVAAN VERKOSTOON VOI KUULUA esimerkiksi

- seurakunnat
- järjestöjen toiminta
- vapaaehtoiset ja opiskelijat
- naapurusto
- yksityiset palveluntuottajat.

Vaikuttavan verkostotyön hyvät käytännöt

Yhteistä ymmärrystä ja ikääntyneen tilannetta edistävät:

1 KESKUSTELEVAT VERKOSTOTAPAAMISET,
joissa käydään verkostokumppanin kanssa dialogia etsivän työn mahdollisuuksista suhteessa verkostokumppanin asiakaskunnan tarpeisiin.

2 YHTEINEN HUOLENPITO
on yhdessä huolehdittuja ja eteenpäin kuljetettuja asiakkuuksia. Tämä tarkoittaa yhteisiä kotikäyntejä, verkostotoimijoiden välisiä soittoja, keskustelua sekä kokeiluja.

3 TULOSTEN ESILLE TUOMINEN
tekee yhteisen työn näkyväksi ja edistää toimintamallia kiinnittymään rakenteisiin sattumanvaraisten kumppanuuksien sijaan.

Oleellisia kysymyksiä verkoston kesken pohdittavaksi:

” ***Kenestä meillä on huoli, kenet täytyy löytää?***

Kenelle tämä asia kuuluu?

Mitä tämä ihminen oikeasti tarvitsee?

ETSIVÄN TYÖN VERKOSTOT MAHDOLLISTAVAT

- kumppanuuden, jossa ei vain tunnisteta ikääntyneen haasteita, vaan myös synnytetään ratkaisuja ja rakennetaan yksilöllisen tarpeen mukaisia tukiverkkoja
- kehittämistyön, joka tuottaa tietoa ja kehittää palveluverkoston tunnistamalla järjestelmän aukkoja ja palvelukatveita.

Hyödynnä somea, verkostokirjeitä sekä kohtaamisen paikkoja päätöksentekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

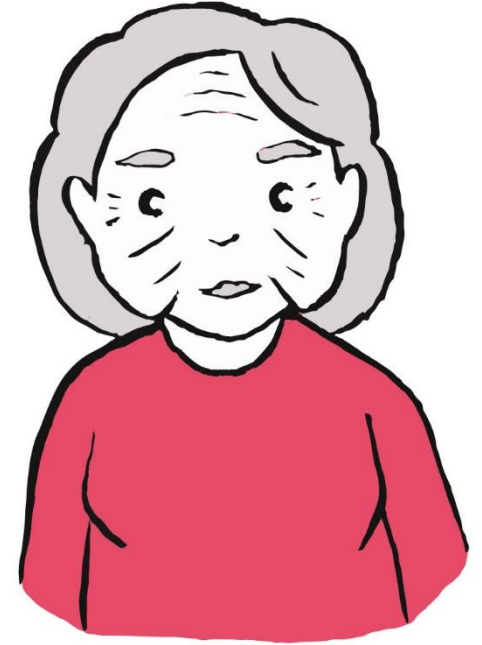
c) Asiakastyö

Asiakastyön keskeiset elementit ovat

- Kohtaaminen
- Luottamuksen rakentaminen
- Rohkeat kokeilut
- Ihmisen näköinen lopputulema

Asiakastyön päämääränä on ikääntyneen tavoitteiden mukainen muutos, joka voi olla pienempi tai isompi. Muutos voi olla myös ikääntyneen kokemus siitä, että yhteinen työskentely on tuonut jotain hyvää omaan elämään.

Toiminnan sisältö perustuu ensisijaisesti ikääntyneen omaan kertomaan ja kokemukseen, ei diagnooseihin tai systeemilähtöisiin ulkoa päin määriteltyihin tehtäviin. Alussa vähäisetkin taustatiedot ihmisen tilanteesta riittävät.

Kohtaaminen

KUKA JUURI TÄMÄ IHMINEN ON?

Nähdään ikääntynyt ja tämän elämän kokonaisuus astumalla hänen arkeensa, ympäristöönsä ja ajatusmaailmaansa.

”

Sinä tunnut ymmärtävän minua. Siksi olen alkanut puhua totta.”

MOTIVAATION HERÄTTELY

Luotetaan siihen, että hiljalleen rakentuva tunneyhteys herättää ikääntyneessä halun tavoitella itselleen merkityksellisiä asioita ja tehdä itselleen hyviä valintoja.

”

Odotan loppua, en muuta.”

”

Kokeilisinko kuitenkin sitä...”

TIETÄMÄTTÖMYYDEN ARVO

Toimitaan kumppanuuden hengessä, jossa ammattilainen ei tiedä paremmin tai aseta tavoitteita ikääntyneen puolesta.

”

Mitähän tässä tulisi tehdä..? Otetaan selvää!”

Luottamuksen rakentaminen

SINNIKKÄÄSTI IHMISEN PUOLELLA

Kuljetaan rinnalla riittävä aika.
Ei luovuteta. Annetaan uusia
mahdollisuuksia ensimmäisestä
yhteydenotosta lähtien.

”

*Kyllä, minä voin tulla
luoksesi ja voimme
yrittää uudestaan.”*

”

*Ei tämä varmaan
kuuluisi teille
virkamiehille, mutta
minun täytyisi...”*

”

*Nämä mahdollisuudet
kuuluvat myös sinulle.
Ja jos ne eivät auta
sinua, kerrotaan se
myös muille ja etsitään
yhdessä ratkaisu.”*

KOKONAINEN IHMINEN, MONIPUOLISET TARPEET

Ei aseteta turhia rajoja, vaan
toimitaan tarpeiden pohjalta.
Jos tarve on ostaa pesukone,
autetaan sen ostamisessa.

TUODAAN IKÄÄNTYNEEN ÄÄNI ESIIN

Varmistetaan, että ikääntynyt
saa sanottavansa esille ja
tilanteensa ymmärretyksi
verkostoissa.

Rohkeat kokeilut

EI PAKETTIRATKAISUJA

Tunnistetaan, mistä juuri tämä ihminen hyötyy, mikä auttaisi juuri tätä ihmistä eteenpäin.

Hyödynnetään yllättäviäkin keinoja, ei tukeuduta aina palveluihin.

”

Sinä olet aina etsinyt sitä, mikä toimisi minulle.”

”

Saako sinne porukoihin mennä tällaisetkin ihmiset?”

”

Yleensä vain myöntelen ammattilaiselle, jos en tunne. Sinulle puhun nyt totta... kun tunnetaan.”

LUOTETAAN IHMISEN KYKYIHIN

Luotetaan ihmisen potentiaaliin tehdä elämäänsä koskevia valintoja. Pidetään huolta, että hänellä on käytössään tukea ja tietoa, joille omat valinnat voi perustaa. Kukaan ei ole menetetty tapaus.

SALLITAAN KIINTYMINEN

Nähdään kiintyminen ikääntynyttä eteenpäin vievänä voimana. Joskus arvokkainta ja hoitavinta, mitä asiakkaalle voi tarjota, on kokemus aidosta välittämisestä.

Ihmisen näköinen lopputulema

TARKOITUKSENMUKAISET PALVELUT JA VERKOSTO

Ikääntynyt on päässyt tekemään valintoja oman elämänsä ja jatkonsa suhteen. On löydetty tarvetta vastaavia palveluja tai keinoja arkeen.

” *Se aikaisempi kuntoutus ei oikein kantanut sen pidemmälle, mutta sitten löytyi tämä naapuriporukka.*”

KIINNITTYMINEN TAI KIINNITTYMÄTTÖMYYS

Toisinaan ihmiselle löytyy mielekäs jatkopolku palvelujen piirissä. Toisinaan tuloksena voi olla voimaantumisen kokemus ja toivon löytyminen. Tätä on edistänyt ikääntyneen ja työntekijän yhteinen matka.

” *Eihän tässä tapahtunut mitään. Ja silti niin paljon.*”

MILLAINEN TULOS ON HYVÄ?

Sellainen, jonka ikääntynyt itse kokee tulokselliseksi. Joskus se voi olla hyvinkin erilainen, kuin perinteisesti asetetut onnistuneen työn tunnusmerkit.

” *Olen oppinut luottamaan ihmisiin ja siihen, että minua halutaan auttaa.*”

Onnistumisen arviointi

Hyväksi
koettu tapa.

- Työskentelyn alkuvaiheessa, sopivalta tuntuvassa kohdassa, ikääntyneitä tuetaan oman elämän eri osa-alueiden tarkastelussa. Näitä ovat esimerkiksi sosiaaliset suhteet, turvallisuuden tunne, mielen hyvinvointi tai fyysinen toimintakyky.
- Työskentelyn tavoitteet ja suunnitelma laaditaan sellaisten asioiden pohjalta, jotka ikääntynyt nostaa tärkeimmiksi.
- Työntekijän tärkeä tehtävä on luoda toivoa siihen, että muutos on mahdollista.
- Onnistumisen tärkein mittari on ikääntyneen oma kokemus myönteisistä muutoksista. Onnistumista mittaa myös koko verkoston kokemus omassa työssä onnistumisessa.

YHDESSÄ TEHDYN KUVAAMINEN

Kehittämistyössä ikääntyneen ainutlaatuista etsivän työn tarinaa hahmotettiin asiakkuuden visualisoinnin avulla. Tämä työtapa auttoi huomaamaan sellaisia kohtia tai tilanteita, joissa asiat etenivät. Tämä teki myös koko mukana olleen verkoston työn näkyväksi. Hankkeessa asiakkaan polkua palasteltiin näiden teemojen avulla:

- **LÄHTÖTILANNE JA TARPEEN TUNNISTUS:** Mistä huoli heräsi?
- **ETSIVÄ TYÖ:** Kuka tunnisti etsivän työn tarpeen ja miksi?
- **TAPAAMISET:** Missä tavattiin, miksi ja kuinka usein?
- **MENETELMÄT:** Millaisia asioita kokeiltiin?
- **KÄÄNNEKOHDAT:** Millaiset keinot, menetelmät tai verkoston yhteistyön tavat edistivät hyvää?
- **TILANNE ENNEN & TILANNE NYT:** Mitä oli ennen ja mitä uutta ikääntyneen elämässä on työskentelyn päättyessä.

Etsivä vanhustyö mahdollistaa

1 Yksinäisten ja syrjäytyneiden ikäihmisten tavoittamisen ja auttamisen.

2 Ikäihmisen ongelmien ja mieltä painavien asioiden kasautumisen ennaltaehkäisy ja vaikeuksiin ajoissa tarttumisen.

3 Ihmiselle merkityksellisten asioiden löytymisen ja ikääntyneen itsetunnon vahvistumisen.

4 Vaikuttavien ja tarpeenmukaisten palveluiden löytymisen ja ihmisen kiinnittymisen palveluihin oikea-aikaisesti.

5 Palveluaukkojen heikkojen signaalien tunnistamisen sekä tiedon tuottamisen ja välittämisen vanhuspalveluiden verkostoissa.

6 Vapaaehtoisen ystävän myös sellaisille kotona asuville ikäihmisille, joita olemassa oleva vapaaehtoistoiminta ei sellaisenaan palvele.

7 Kotona asuvan ikääntyneen turvallisuuden, osallisuuden, luottamuksen ja hyvinvointikokemuksen paranemisen.

3

Etsivä työ
vanhuspalvelujen
rakenteissa

Etsivän vanhustyön kokeilujen taustaa

Toimintamallia on kehitetty toteuttamalla erilaisia kokeiluja, joissa etsivä vanhustyö integroituu osaksi kaupunkien vanhuspalveluja.

KOTIHOITO

Helsingin Vuosaaren kotihoidon kokeilu aloitettiin marraskuussa 2018. Etsivä vanhustyö kohdistui ikääntyneisiin, joilla oli kotihoidon palvelut. Yhdessä kotihoidon ja etsivän työn tekijöiden kanssa on vahvistettu ikääntyneiden toimijuutta ja löydetty osallistumisen mahdollisuuksia kodin ulkopuolelta.

ASIAKASOHJAUSYKSIKÖ

Espoossa etsivän vanhustyön kehittäminen on ollut osa Nestorin vanhuspalvelujen asiakasohjausyksikön toimintaa vuodesta 2016 lähtien. Toiminta-alueina olivat Leppävaara ja Espoon keskus. Kokeilussa on jaettu yhteisiä asiakkuuksia ja tarkasteltu asiakasohjausyksikön omatyöntekijän ja etsivän vanhustyön tehtävien eri näkökulmia ja yhteistyötä.

Kokeilujen toteutuksesta päätettiin yhdessä kuntien kanssa.

PALVELUKESKUS

Tampereella etsivää työtä on toteutettu Pohjolan palvelukeskuksessa vuodesta 2018. Työyhteisössä on pohdittu miten etsivä työ näkyy kaikkien työroolissa. Lähialueen ikääntyneitä on tuettu osallistumaan palvelukeskuksen toimintaan.

a) Etsivä vanhustyö osana KOTIHOITOA

ILMIÖ

Kotihoidon työ on hoitopainotteista. Osalle ikääntyneistä tämä palvelu on riittävää, mutta haastavissa tilanteissa kotihoidon työntekijä ei omassa työroolissaan pysty edistämään asioita riittävästi.

TARVE

työtavalle, joka mahdollistaa ikääntyneen kohtaamisen ja tarpeiden selvittämisen yhteistyössä verkoston kanssa.

KUMPPANUUDESSA KOETTUA

- 1** Etsivän työn tuella vaikeassa tilanteessa olevat asiakkaat ovat saaneet kokonaisvaltaista tukea. Tämä on helpottanut myös kotihoidon työtä.
- 2** Etsivän työn läsnäolo kotihoidon tiloissa madaltaa hoitajan kynnystä pyytää apua oman asiakkaan tilanteeseen myös silloin, kun tuen tarvetta on vielä hankala sanoittaa.
- 3** Yhteiseen ensikäyntiin kannattaa pyrkiä, mutta se ei ole edellytys yhteiselle työlle.
- 4** Jatkuva dialogi lisää yhteistä ymmärrystä siitä, ketkä hyötyvät etsivästä työtavasta. Se auttaa kotihoitoa tunnistamaan tuen tarpeessa olevia ikääntyneitä.

Kotihoidossa tarvitaan etsivää työtä, koska haavoittuvassa asemassa olevan ikääntyneen tarpeiden selvittäminen, luottamuksen rakentuminen ja tilanteen edistäminen tarvitsee aikaa.

Yhteisen työn avulla voidaan myötävaikuttaa asioiden hoitumiseen.

KOTIHOIDON JA ETSIVÄN VANHUSTYÖN yhteistyö ja ammattilaisten roolit

1 Helmillä, 82, on juuri alkanut kotihoidon palvelu. Hän on silti ahdistunut ja soittaa usein hätäkeskukseen sekä kotihoitoon. Helmi ei uskalla poistua kotoaan, vaikka siihen ei ole fyysistä estettä.

2 Kotihoidon käyntien tavoite on turvallinen lääkehoito. Omahoitajalle jää kuitenkin käyntien jälkeen tunne, että Helmi tarvitsee myös muuta tukea. Hän ei omassa työroolissaan pysty yksin edistämään asiaa ja tuntee tästä riittämättömyyttä.

3 Etsivän työn tekijä ja Helmi tutustuvat. Helmi kokee, että hänen vaivojaan ei oteta vakavasti. Pikkuhiljaa kuva Helmin arjesta, huolista ja toiveista tarkentuu.

Helmi tulee kuulluksi.

4 Helmi, omahoitaja ja etsivän työn tekijä pysähtyvät yhdessä Helmin tarpeiden ja tavoitteiden äärelle. Etsivän työn tekijä lähtee Helmin mukaan tutkimuksiin sairaalaan. Helmi rohkaistuu lähtemään työntekijän kanssa tutustumaan palvelukeskukseen, mutta ei kuitenkaan koe toimintaa omakseen.

5 Asioita on saatu ratkottua yhdessä ja tätä myöten Helmi alkaa luottaa saamaansa apuun ja sitä tarjoaviin ihmisiin. Etsivän työn ammatillisen tuen päättyessä Helmi saa lisäksi vapaaehtoisesta pitkäaikaisen ystävän.

Syntynyt luottamus mahdollisti myös vapaaehtoiseen tutustumisen.

b) Etsivä vanhustyö osana ASIAKASOHJAUSYKSIKÖÄ

ILMIÖ

Ihmisen todellinen tilanne jää piiloon tai havaittuun tarpeeseen ei kyetä vastaamaan yhdellä palveluohjauskäynnillä ja useilla puhelinkontakteilla.

TARVE

helposti saavutettavalle keinolle, jolla muodostetaan kuva ikääntyneen todellisista tarpeista. Tehtäväkeskeisen palvelujen koordinoimisen rinnalle tarvitaan konkreettinen tuki palveluihin tutustumiselle, kokeiluille ja kiinnittymiselle sekä asioiden hoidolle.

Asiat eivät etene.

KUMPPANUUDESSA KOETTUA

- 1 Työtapaa on hyödynnetty silloin, kun pelkkä ikääntyneelle annettu ohjaus ja neuvonta palvelusta ei ole riittänyt.
- 2 Useimmiten ensimmäinen tapaaminen asiakkaan luokse on tehty yhdessä. Toimintatapoihin on kuulunut oleellisesti myös asioiden edistäminen yhdessä.
- 3 Etsivää työtä on toteutettu myös omatyöntekijän rinnalla niissä tilanteissa, joissa ihmisen tilanne on vaatinut useita kasvokkaisia tapaamisia, konkreettista apua asioiden järjestämisessä tai psykososiaalista tukea.
- 4 Etsivä työ on asiakasohjaukselle sekä työkalu että osa matalan kynnyksen keinovalikkoa.

Etsivä työ on luonteva ja tarpeellinen osa vanhuspalveluja koordinoivaa asiakasohjausyksikköä.

Yksikkö löytää ja tunnistaa etsivän työn kohde-ryhmää sekä tarvitsee keinoja kyetäkseen vastaamaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeisiin.

ASIAKASOHJAUSYKSIKÖN JA ETSIVÄN TYÖN yhteistyö ja ammattilaisten roolit

Kun arkiset, mieltä vaivaavat asiat on hoidettu yhdessä, kynnyks madaltuu muuhunkin.

1 Asiakasohjausyksikön palveluohjaaja on kotikäynnillä huolissaan 72-vuotiaan Maijan alkoholin käytöstä ja pitkään jatkuneesta yksinäisyydestä. Hän kannustaa Maijaa päihteiden kanssa tasapainoileville tarkoitettuun toimintaan ja jättää lähtiessään ryhmän esitteen.

2 Palveluohjaaja soittaa Maijalle myöhemmin ja kuulee, ettei Maijalla ole ollut orastavasta kiinnostuksesta huolimatta voimavaroja tai motivaatiota tarttua tarjottuun mahdollisuuteen.

3 Etsivän työn tekijä ja Maija tutustuvat usealla kotikäynnillä. He käyvät yhdessä myös kauppakeskuksessa ostamassa uudet housut. Tämän lomassa pohdittu hiljalleen myös ryhmän kokeilemista.

4 Samaan aikaan palveluohjaaja käynnistää Maijalle siivous- ja kuljetuspalvelut. Etsivä työ auttaa Maijaa ohjaamaan laskut suoraveloitukseen ja rohkaisee siivouspalvelun käyttöönottoon. Etsivän työn tekijä auttaa siivousfirman valinnassa sekä on paikalla myös sen ensikäynnillä.

5 Etsivän työn tekijä auttaa Maijaa ilmoittautumaan ryhmään. Hän tukee Maijaa sinnikkäästi ryhmään kiinnittymisessä ja lähtee ensimmäiselle kerralle mukaan osallistumisen kynnyksiä madaltaakseen.

c) Etsivä vanhustyö osana PALVELUKESKUSTOIMINTAA

ILMIÖ

Palvelukeskuksen kävijäkunnan ulkopuolelle jäävät herkästi haastavassa elämäntilanteessa olevat ikääntyneet, jotka hyötyisivät ennaltaehkäisevästä tuesta.

TARVE

työtavalle, jolla voidaan systemaattisesti tukea haavoittuvassa asemassa olevia mukaan palvelukeskuksen toimintaan.

KUMPPANUUDESSA KOETTUA

- 1 Palvelukeskukseen on ohjautunut asiakkaita, jotka eivät olisi osanneet tulla ilman etsivän vanhustyön tukea. Tämä on mahdollistanut palvelutarpeiden tunnistamista oikea-aikaisesti.
- 2 Toiminta näyttäytyy asiakkaille kokonaisvaltaisena huolenpitona – asiakkaat kokevat palvelukeskuksen paikkana, johon ovat tervetulleita ja jossa saavat apua arjen ongelmiin.
- 3 Asiakkaiden elämänpiiri on laajentunut ja rohkeus lisääntynyt, samoin luottamus palvelujärjestelmään on kasvanut.
- 4 Etsivään vanhustyöhön kuuluva verkostoyhteistyö on lisännyt palvelukeskuksen henkilökunnan tietoisuutta myös muista asiakkaita hyödyttävistä palveluista ja yhteistyökumppaneista.

Etsivä vanhustyö sopii luontevasti osaksi palvelukeskuksen toimintaa.

Haavoittuvassa asemassa olevan ihmisen kiinnittyminen palvelukeskukseen vaatii kahdenkeskistä suhteen rakentamista ja rinnalla kulkua.

PALVELUKESKUKSEN JA ETSIVÄN TYÖN yhteistyö sekä ammattilaisten roolit

Asiakas on myös kehittäjäkumppani.

Uusi luottohenkilö, jonka puoleen Pekka osaa kääntyä.

1 Terveysaseman sairaanhoitaja ottaa yhteyttä palvelukeskuksen etsivän vanhustyön työntekijään. Verenpaineen mittauksen yhteydessä on käynyt ilmi, että alueella asuva 68-vuotias Pekka on yksinäinen, kokee turvattomuutta ja mielialan laskua. Hänellä ei ole voimavaroja ratkoa asiaa yksin.

2 Etsivän vanhustyön tekijä tutustuu Pekkaan kotikäynneillä. He käyvät yhdessä tutustumassa lähikauppaan ja varaavat myös hoitamatta jääneen hammaslääkäriajan.

3 Työntekijä kertoo Pekalle palvelukeskuksen toiminnasta, johon he käyvät yhdessä myös tutustumassa. Pekka ei kuitenkaan koe tarjolla olevaa ohjelmaa omakseen. Pekan kokemuksen siivittämänä palvelun sisältöön tartutaan yhteiskehittämisen keinoin. Näin tietä yhteisöllisyyteen tasoitetaan myös muille vastaavissa tilanteissa oleville.

4 Palvelukeskuksen sosiaaliohjaaja auttaa Pekkaa taloudellisiin etuuksiin liittyvien asioiden hoitamisessa.

5 Etsivän työn tekijä kannustaa Pekkaa vielä puhelimitse uuteen toimintaan. Hän jättäytyy vähitellen taka-alalle siinä vaiheessa, kun Pekka rohkaistuu itsenäisesti palvelukeskukseen, jonka työntekijä tarjoaa tukea ja turvaa jatkossakin.

4 Vapaaehtoistoiminta etsivässä vanhustyössä

Jokaiselle mahdollisuus ystävään

Tampereen seurakuntayhtymän kanssa on kehitetty vuodesta 2018 etsivää työtä osana vapaaehtoistoiminnan koordinointia. Mummon Kammarilla haluttiin mahdollistaa kaikille vapaaehtoinen ystävä, olipa ikääntyneen tilanne mikä tahansa. Siihen tarvittiin ajattelumallien ravistelua ja yhdessä tekemistä. Jo ennen hankkeen päättymistä, toiminnassa toteutetaan onnistuneesti etsivän vanhustyön mallia.

Vapaaehtoistoimintaa ja oppilaitosyhteistyötä on toteutettu myös muissa hankkeissa mukana olleissa kaupungeissa yhdessä alueellisen verkoston kanssa.

**” Olihan se aluksi jännittävää...
meille molemmille.
Tutustuminen muuttui
kuitenkin ystävyydeksi ja
nyt hän on minulle kuin
perheenjäsen.**

Vapaaehtoinen

**” Mieleni virkistyy, kun
saan jakaa arjen asioita
nuoren ihmisen kanssa. Hyvä
kun on joku tolkun ihminen,
jolta kysyä mielipiteitä.**

Ikääntynyt ihminen

VAPAAEHTOISTOIMINTA etsivän työn keinona

ILMIÖ

Vaikeassa tilanteessa olevat kotona asuvat ikääntyneet jäävät herkästi vapaaehtoistoiminnan ulkopuolelle.

TARVE

työtavalle, johon sisältyy vahvempaa ammatillista tukea ikääntyneen ja vapaaehtoisen yhteen saattamiseen ja pitkäaikaisen ystävyyden mahdollistumiseen.

KUMPPANUUDESSA KOETTUA

- 1** Ammatillinen tuki pohjustaa turvallista vapaaehtoisen ja ikääntyneen suhdetta. Työntekijä tuntee ikääntyneen elämäntilanteen, odotukset, palvelut ja verkostot.
- 2** Vapaaehtoistoiminnan avulla voidaan murtaa ennakkoluuloja ja vahvistaa kuvaa vanhuudesta moninaisena elämänvaiheena. Tämä mahdollistaa ikääntyneelle tilanteestaan riippumatta tasavertaisen mahdollisuuden uusiin ihmissuhteisiin.
- 3** Yksinäisyys tai turvattomuus ei välttämättä lieivity vielä sillä, että saatetaan kaksi ihmistä yhteen. Tutustuminen ja luottamuksellisen turvallisen tilan rakentuminen tarvitsee aikaa.
- 4** Vapaaehtoinen ja ikääntynyt luovat heille sopivan tavan pitää yhteyttä, jossa laatu korvaa määrän.

VAPAAEHTOISTOIMINNAN JA ETSIVÄN TYÖN yhteistyö sekä ammattilaisen ja vapaaehtoisen roolit

1 Etsivän vanhustyön asiakkuus on mahdollistamassa vapaaehtoisen saattamista 78-vuotiaan yksinäisen Laurin tueksi. Etsivän työn avulla on saatu jo ratkottua ammattilaisverkoston vastuulla olevia asioita. Vapaaehtoisen rooli on olla välittävä ihminen toiselle ihmiselle, ilman erityisosaamista.

2 Työntekijä yhdistää toinen toiselleen sopivan vapaaehtoisen ja asiakkaan. Tämä onnistuu, koska hän tuntee sekä Laurin että haastateltujen vapaaehtoisten toiveet ja tilanteet.

3 Työntekijä on tukena vapaaehtoisen Minnan ja Laurin ensimmäisessä yhteisessä tapaamisessa. Luottamuksen vahvistumiseen kannattaa käyttää aikaa. Minna ja Lauri päättävät kokeilla, pohtia ja tehdä lopullisen päätöksen jatkosta vasta sen jälkeen.

4 Minna ja Lauri aloittavat tapaamiset yhdessä sopimallaan tavalla. He tapaavat Laurin kotona noin kahdesti kuussa ja käyvät yhdessä kirjastossa.

5 Vapaaehtoisen ja ikääntyneen henkilökohtainen tuki jatkuu työntekijän kuulumissoitin. Laurilla ja Minnalla on tiedossa, että he voivat myös itse olla yhteydessä työntekijään milloin vaan.

Kokeillaan kuitenkin rohkeasti! Samanhenkisyden arvioivat lopulta vapaaehtoinen ja ikääntynyt.

5

Toimintamallin
käyttöönotto

Näin toimittiin Vantaan vanhuspalveluissa

Vantaa otti toimintamallin käyttöön vuonna 2020 omissa MEK Kiinnekohtia -projektissa.

1 Vanhuspalvelut teki ”Yksinäiset vanhukset Vantaalla” -selvityksen.

2 Lisäksi ikääntyneiden asiakasohjaus toi esiin palvelukatveja muun muassa mielenterveyden ja päihdeongelmien asiakkailta.

3 Todettiin kiistattomasti tarve etsivän työn projektille.

4 *Diakonissalaitoksen etsivän työn hanke ja Vantaan Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma (MEK)* ohjaavat suunnittelua ja toimintaa.

5 Diakonissalaitos valmentaa ja tukee viisihenkisen projektitiimin työtä.

Ikäihmisen kohtaaminen – sinä pärjää!

Erityistä tukea tarvitsevat yksinäiset ikääntyneet saavat vierellä kulkijan tuekseen ja rinnalleen ratkomaan yhdessä arjen haasteita.

Mielekäs tekeminen ja elämä – osallisuus luo yhteisöllisyyttä

MEK kaupunginosissa (Korso-Koivukylä, Hakunila-Länsimäki ja Martinlaakso) tehdään yhteistyötä seniorivuokrataloissa.

Ikääntyneen tarvitsemat palvelut – teemme sen yhdessä

Monisektorista yhteistyötä tehdään kaikkien ikääntyvien hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa. Näin palvelut kehittyvät.

Kiitos, kun luit mallimme!

**Tunnistatko teillä tarpeen
etsivälle vanhustyölle?**

**Valmennamme toimintamallin
käyttöön ottoon sekä vaikuttavaan
verkostotyöhön. Räätelöimme
työpajoja tarpeidenne mukaan.**

Ota yhteyttä!

satu.aalto@hdl.fi

050 365 4907

Kiitokset kehittämistyössä mukana olleille

Kumppanuuden hengessä sydämelliset kiitokset kaikille Teille, jotka olette olleet mukana toteuttamassa ja mahdollistamassa tämän toimintamallin kehittämisen.

Kiitos

- toiminnassa kohdatuille ikääntyneille
- mukana olleille vapaaehtoisille, opiskelijoille ja ammattilaisille
- toiminnan mahdollistaneille organisaatioille sekä yhteistyökumppaneille ja STEA:lle
- kehittämistiimin jäsenten esimiehille ja työnantajaorganisaatioille
- hankkeen työryhmään aikaisempina vuosina kuuluneille työntekijöille.

TAMPEREEN EV.LUT.
SEURAKUNTAYHTYMÄ

Rohkeasti ihmisarvon puolesta

Diakonissa-
laitos

#HDLsaatio #ihmisarvo #tulemukaan #sydänmukana #STEAtekoja